

Rawt Malan Nhtoi A Lam

Tsawra hkungga ai shiga madat Nu Wa Hpu Nau ni, ndai Frebruary shata praw 5 ya shani gaw, rawt malan nhtoi rai nga nga ai. Dai majaw dai ni na lamang hta Rawt Malan Nhtoi hte seng ai lam, Rawt Malan nhtoi byin wa ai lam hpe tang madun shapoi mayu nnga ai.

Rawt Malan ai ngu gaw masha langai (shing nrai) Mungdaw, Mungdan langai, Amyu sha langai hku nna dai kaw nga ai masha ni nan tinang shara tinang madu uphkan na awmdawm ahkaw ahkang, maren mara re ai ahkaw ahkang ni hpe ra sharawng ai majaw lak nak lang let gasat sa wa ai hpe tsun ai rai nga ai.

Mungkan labau hta yu yang 1770 ning hkan kaw na Koloni asuya Uphkan ai hpe rawt malan nna shanglawt lu wa ai Mungdan ni langai hpan langai nga wa ai hpe mu lu ga ai. Nkau Mungdan ni gaw rawt malan wa ai aten shaning grai na mat tim ya du hkra shanglawt n lu ai majaw Mungdan kata dinghku majan byin nga dingyang naw rai nga ai re.

Amyu baw sang law law shanu nga ai anhte Mung Hpawng Myanmar Mungdan hta 1947 ning January 4 ya shani Amyu bawsang ningbaw ni yawng myit hkum bawng ban nna British Coloni Asuya kawng shanglawt hpyi la lu sai re.

Rai yang dai ni anhte hpa majaw rawt malan wa ai ta?, Rawt malan nhtoi ngu ai Frebruary 5 ya gara hku paw pru wa ai ta ngu ai hpe mai myit yu yang, Jinghpaw Wunpawng amysha ni gaw, mi tsun sai hte maren, No 2 Mungkan majan ngut ai hpan, Myanmar Mungdan hpe British Coloni ni uphkan ai kaw na Myen, Sam, Hkan ni hte Sam Mung Panglung Mare kaw, ga sadi laika langai rau jawm galaw la sai. Dai ga sadi laika hta hkan nna, rap ra ai Mung masa ahkaw ahkang kata kaw, rau nga ga ngu ai masa lam yan hta Myen, Sam, Hkan hte Jinghpaw ni madung ningpawt ninghpang da nna, Myen Mung kaw rau jawm nga na matu galaw nna Munghpawm Myen Mung hpe rau jawm de la sai rai nga ai.

Dai zawn rai Myen ni hte shanglawt rau jawm la ai hpan, Myen Amyu bawsang ni gaw, yawng rau jawm myit hkum masat da ai Panglung ga sadi n dung ai. 1947 ning hta galaw ai Mungdan tara kanu hpe shatup ai lam n galaw ai. Jinghpaw amyu bawsang ni lu ra ai ahkaw ahkang ni hpe, n jaw ai. Mung masa ahkaw ahkang lam yan shagu hta mung Jinghpaw ni hpe rap ra ai ahkaw ahkang n jaw ai. Shanhte ra ai hku kam ai hku chyinglau galaw sha wa ma ai re.

Dai majaw Jinghpaw Kachin amyu sha ni gaw, ndai mung masa lam yan hpe sharai na matu saboi ntsa kaw n-gup aga hte tsun jahkrup yu ai lam kade lang galaw tim n mai byin ai lam nga wa ai hpe mu lu ai. Dai majaw Jinghpaw ningbaw nkau mi kaw nna, Jinghpaw Mungdan shanglawt lu ra ai ngu ai myit masa ni bai pru wa ma ai.

1950 ning a hpang daw kaw nna Wunpawng Ramma ni Mung masa hta ram ram myi hpaw myitsu myit rawt wa magang nga sai. Grau nna gaw lahta tsang hpaji sharin hkaja la lu ai Ramma ni a lapran hta Mung masa hprang wa ai madang ram ram tsaw wa nga sai. Wunpawng Dakkasu jawngma ni a kata e prat dep Mung masa shamu shamawt lam ni law law nga wa sai rai nga ai.

Dai zawn re ai kata hta, 1957 ning hte 1958 ning grup yin laman Wunpawng dakkasu jawngma ni ahkyak madung hku myit yu mang yu ai lam ni hta,

1. Pang Lung Ga Sadi hte n bung n pre ai hku Myanmar Mungdan hpe PH.S.P.L. asuya a hkrang shapraw sa wa ai lam.

2. HP.S.P.L. Asuya gaw Mungdaw ni hpe sumtsan shadip shahpang gnu ai Colony mayam jasat jasa hku up sha nga ai lam, maga mi hku tsun ga nga yang , mung daw kata na nhprang gun rai ni hpe ra ai made shaw la nna mungdaw rawt jat lam hpa n galaw ya ai zawn re ai ni,

3. Munghpawm Asuya gaw Mungdaw ni hpe sut masa, Mung masa hte shinggyim nga sat masa ni hta laba ga-up jum tek kau nhtawm amyu kaji ni mat mat hkra ladat amyu myu shaw let up hkang nga ai lam.

4. Mungdaw ni hten run grit nem wa nga timung Myen amyu sha ni law malawng shanu nga ai Myen Mung ginra daw rawt jat, hkik hkam galu kaba jang ram sai ngu ai masa hpe HP.S.P.L. Asuya magra jum hkrang shapraw wa ai lam. Wunpawng Mungdan daw chyen ni rai nga ai lamu ga ni hpe Myen Mung de pawng bang la kau ya ai, Ga shadawn Hpi Maw, Gaw Lang, Kang Hpang hpe Miwa Mung de dut sha kau ya ai zawn re ai ni hpe yu nna Hpaji chye mi hpaw wa sai Wunnpawng Dakkasu Jawngma ni gaw Asuya hpe nra wa ma ai.

Ndai Lahta na lam ni hte seng nna rawt jat ai Wunpawng dakkasu jawngma ni gaw ta tut Mung masa bungli galaw nga ai Wunpawng salang ni hpe HP.S. P.L. Asuya hte Mung masa ku ntsa e Paliman kata dara na hku law law lang shadut hpaji jaw yu nga masai.

Raitimung mung masa salang ni hku nna lam amyu myu a majaw jawngma ni hpaji jaw ai lam hpe ta tut hkrang shapraw sa wa lu ai lam n nga ai. Ndai lam gaw Wunpawng sha ni a lu ging ai ahkaw ahkang ni hpe Myen Mung asuya hte mung masa ku n tsa e gasat dara nna sha gara hku mung nmai byin sai ngu ai hpe adan aleng wan dan ai hte bung nga ai. Mabyin masa ndai ni gaw lam mi hku tsun yang, Wunpawng sha ni a ahkaw ahkang hpe laknak lang rawt malan nna sha lu la mai sai lam ja ja madi madun ai hte bung nga sai.

Ndai mabyin masa ni e htu ganawng ai hte maren Wunpawng dak kasu ramma ni gaw Munghpawm HP.S.P.L. asuya hpe laknak lang rawt malan nna Wunpawng sha ni lu ging ai shinggyim ahkaw ahkang ni hpe gasat la na matu tawk hprut dawdan dat masai.

Dai zawn re ai myit masa hta hkan nna, Yangon Mare kaba, Yankin Dakkasu kaw lung nga ai Jinghpaw dakkasu jawngma marai sanit rai nga ai,

- 1.Mali Zup Zau Mai
- 2.Lahtaw Zau Tu
- 3.Pungshwe Zau Seng
- 4.Stiven Malang Shawng
- 5.Hkangda Brang Gam
- 6.Hpauyu Tu Lum
- 7.Nahpaw Gun Jawng

ni gaw Jinghpaw Mungdan shanglawt hpung hpe hpaw la nna rawt malang hpang na matu galaw wa ai. Dai Wuhpung hpe Jinghpaw Mungdan Shanglawt Hpung (KIO) ngu shamyng ma ai. Ndai magam bungli hpe galaw hpang ai hpu shawng hpu ba marai sanit hpe gaw Seven Stars ngu nna shagrau da ma ai.

Shingrai 7 Majan salang ni gaw shanhte a kata tau hkyen lajang lam hkum tsup wa sai hte shanhte hpaw sa wa na laknak lang rawt malan hpung hpe ta tut woi awn na myitsu ningbaw langai jawm tam masai. Yawng myit hkum ai hte 7 Majan hpung ningbaw Salang Zau Tu a kahpu Du Kaba Zau Seng hpe ningbaw tang san masai.

Dai ten hta Du Kaba Zau Seng gaw Kaya rawt malan hpyen dap, Dap Ba 1, Maw Chi Maing, kaw dap up galaw nga ai rai. Du Kaba Zau Seng gaw Britisha prat English tsang 10 awng tawn ai, hpaji chye masha langai mi rai nga ai.

Dai Jinghpaw Mungdan shanglawt hpyendap hpe 1961 ning February praw (5) ya shani hpaw hpang dat ai rai nna, dai nhtoi kaw nna ya daini du hkra February praw 5 ya shani hpe Rawt Malan Nhtoi ngu masat let shagrau sha-a ai lam galaw nga ai rai nga ai.

Dai hpang Jinghpaw Mungdan shanglawt hpyen dap (KIA) ngu ai hpe mung bai hpaw nna, Hpang daw de Wunpawng Mungdan Shanglawt Hpung (KIO) hte Wunpawng Mungdan Shanglawt Hpyendap (KIA) ngu dai ni du hkra galai shamyng da ai re hpe chye lu ga ai.

Jinghpaw Wunpawng Amyu sha ni rawt malan wa ai gaw 2021 ning Frebruary 5 ya shani rai yang shaning 60 ning de du wa sai rai nga ai. Rawt malan ten galu wa ai hte rau Amyu sha ni shada da lapraan n hkrum nra ai lam ni byin wa nna, woi awn ladat shaw ai lam ni, ta tut galaw shakut ai lam ni hta ra rawng ai ni nga wa ai hte Myanmar Mungdan a Mung masa lam yan hta mung jet ai Democracy Mungdan byin tai na matu shakut nga ai ten Asuya langai hpang langai kashun kashe up hkang nga ai lapran hta Jinghpaw Wunpawng Amyu sha ni gara hku tsap sa wa na ngu ai hpe jawm myit mang na aten bai du wa sai rai nga ai.

Mahta la ai laika ni:

- Kachin Times Volume 1.
- Duwa Bawmwang La Raw ka ai Jinghpaw mung masa lam yan
- KIO/KIA Hpaw Ninghtan wa ai lam (Num Ri Pan)